

Denne artikkelen kan kopieres fritt og viderefremidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Forordning om pliktavlevering fra 1781

Av John Kvistedal

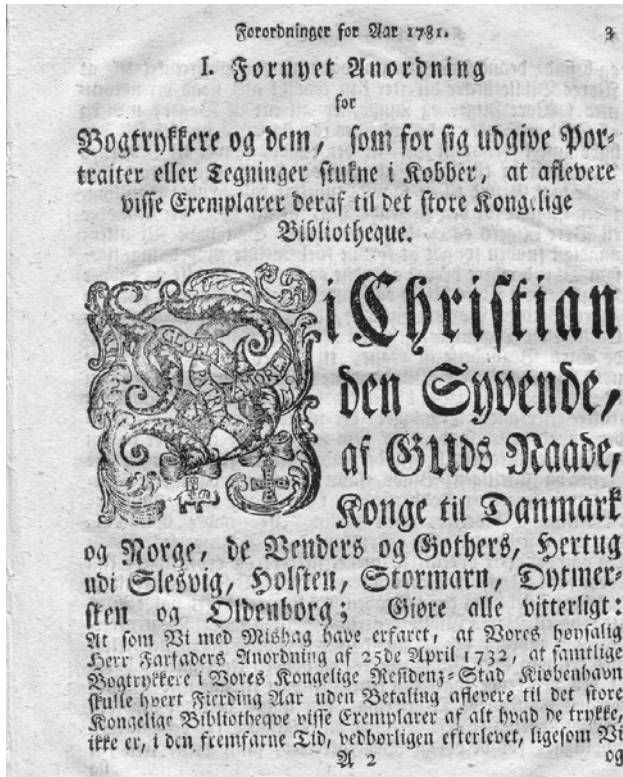
Da jeg leste i Årbok for Strinda historielag 2003 (side 126) fikk jeg inntrykk av at Pliktavleveringsloven av 1939 var den eldste. La meg derfor få komme med noen utfyllende opplysninger. Kongeriket Danmark-Norge fikk en pliktavleveringslov allerede i 1732 under Christian 6. Innleveringene skulle riktignok skje til det Kongelige Bibliotek i København. Loven (anordningen) ble ikke populær, og en må vel kunne anta at innleveringene ble nokså tilfeldige. Dette kommer til uttrykk i innlednin-

gen til den fornyede anordning som ble innført i 1781 under Christian 7. Denne anordningen setter makt bak pålegget og belønning til de som ble satt til å følge opp. Resultatet ble sikkert derfor bedre.

Anordningen av 1732 har jeg ikke sett, men jeg er i besittelse av en av originalene fra 1781. Siden mange ikke leser gotisk skrift, har jeg skrevet ut teksten med våre bokstaver. Utover dette har jeg ikke gjort endringer. Skrivemåte, uttrykksform og tegnsetting er beholdt som i originalen. Språkdrakten er noe pompøs og annerledes enn hva vi er vant til i dag. Teksten kan derfor virke noe tung å lese, men nettopp dette synes jeg gir stoffet ekstra kulør

Trondheim var innsamlingssted for det nordlige Norge, og forsendelse herfra til København skulle skje en gang om året på den mest bekvemme tid. Det er antagelig mulig å finne ut hva som ble innlevert fra Strinda, men fra mitt bosted på Kongsberg er det forbundet med visse praktiske utfordringer.

Jeg ønsker leserne en fornøylig lesing.

Forordning for Aar 1781.

Fornyed Anordning

for

Bogtrykkere og dem, som for sig udgive Por-traiter eller Tegninger stukne i Kobber, at aflevere visse Exemplarer deraf til det store Kongelige Bibliothecque.

Vi Christian den Syvende, af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn, Dytmer-sken og Oldenburg; Giøre alle vitterligt:

At som Vi med Mishag have erfaret, at Vores høysalig Herr Farfaders Anordning af 25de April 1732, at samtlige Bogtrykkere i Vores Kongelige Residenz-Stad Kiøbenhavn skulle hvert Fierding Aar uden Betaling aflevere til det store Kongelige Bibliothecque visse Exemplarer af alt hva de trykke, ikke er, i den fremfarne Tid, vedbørligen efterlevet, ligesom Vi og befinde denne anordning at være alt for indskrænket til, at Vores Bibliothecque derefter kan erholde alt, hva der udkommer i Vore Riger og Lande, ey alleene af Bøger, men og af Kobber-Stykker, der udgives for sig selv, hvilket Vi dog have anseet fornødent for, at der kunde, saavel til Riger-nes Ziir, som og til Videnskabernes og Konsternes Befordring, vorde lagt til Grund til en, saavidt mueligt, fuldstæn-

dig Samling, i det minste for den følgende Tid, af alt hva der henhører til Vore Rigers og Landes Litterature; Saa have Vi allernaadigst funden for got at fornye forbemeldte Anordning, ligesom Vi end videre herved anordne og befale, at alle og enhver Bogtrykker i Vore Riger og Lande, saavel i Europa som i de andre Verdens Parter, samt de, der for sig selv udgive Portraiter eller Tegninger, stukne i Kobber, skal, fra indeværende Aars Begyndelse at regne, til Vores store Bibliothecque uden Betaling levere 3 uindbundne Exemplarer af alt det, som i deres Bogtrykkerier er blevet trykket, saavelsom af hvad Portraiter eller andre Tegninger, der udgives for sig selv i Kobber, hvad heller saadant af dem selve eller af andre er bleven oplagt eller bekostet, hvorunder endog ere at forstaae ugentlige Aviser og Intelligenz-Blade, samt Auctions- og andre Catalogi over Bøger og Kobberstykker, samt Naturalie-, Myndte- og deslige Cabinetter, men derimot ikke andre Catalogi, Auctions-Placater eller Bryllups- og Begravelses Vers; Og paa det dette overalt saameget sikkrere og ordentligere kan vorde sat i Verk, er Vores allernaadigste Villie og Befaling, at denne Aflevering her i Staden skal skee ved hvert halve Aars Udgang til Vores Bibliothecarius, hvilken saavel Bogtrykkerne, som enhver, der for sig udgiver Kobberstykker, meddeeler, med det, som hver Gang leveres, en dobbelt Fortegnelse, hvoraf den Leverende faaer den eene Gienpart tilbage med Bibliotecarii-paategnede Quittering, den anden derimod beholder

Bibliothecarius til Efterretning og Rigtighed for det saaledes modtagne; for de øvrige Bogtrykkerier, samt dem, som for sig selv udgive Kobberstykker i Vort Kongerike Danmark, besørger denne Aflevering ligeledes til hvert halve Aars Udgang ved vedkommende Stiftamtmands nærmeste Foranstaltning, og Transporten besørger med den agende Post under Adresse: **Til det store Kongelige Bibliothecarie**, og saavidt samme, efter de om Postvæsenet allerede gjorde eller herefter gjørende Anordninger, ikke maatte kunde skee frit, betales af Bibliothecariets Fond efter den ved Anordningerne fastsatte eller fastsættende Taxt. For Vort Kongerike Norge bliver bemeldte Anordning ligeledes at foranstalte ved Stiftamtmandene, dog ikkun een Gang om Aaret fra Trunhiem, Bergen og Christiansand, da Transporten besørger og Fragten accorderes ved Skibs-Leylighed paa den bequemme Aarets Tid, men fra Christiania hvert halve Aar med den agende Post paa samme Maade, som før er anordnet; For Vort Land Island skeer denne Foranstaltning ligeledes ved Stiftamtmanden, men paa Vore Vestindiske Øer saavel som i Tranquebar ved Regieringen paa hvert Sted een Gang om Aaret, og disse Pakker hidføres frit, som Kongelige Sager, og den Øvrighed, hvilken dette saaledes paa hvert Sted er overdraget, gives herved Magt, til at holde samtlige Vedkommende til alt det, som utfordres til denne Sags bestandige og ordentlige Fremgang, vær sig i at forskaffe bemeldte Øvrighed selv, til de i det fore-

gaaende bestemte Afsendelses Tider, en fuldkommen Rigtighed for hvad, der i hver næstafvigte Termin hos dem er forefaldet af dette Slags, eller at besørge de afsendende Sager forsvarligen indpakkede og forsynende med de anbefalede dobbelte Optegnelser til Bibliothecariet, som og tilstille dem hver Gang Beviis og Vished om, at Afsendelsen virkelig er skeet, samt i Forsømmelses og Modtvilligheds Tilfælde ey alleene at lade hos Vedkommende inddrive det, som da befindes at staae tilbage, men og at paalegge dem en efter Omstændighederne afpasset Penge-Mulkt, der tilfalder og efter Øvrighedens Sigelse deeles imellem de Betiente, som besørge Executionen i disse Sager, hvilken ellers foranstaltes af vedkommende Øvrighed uden noget foregaaende Lovmaal, ligesom Vores Bibliothecarius, saavidt angaaer Vores Residenz-Stad Kiøbenhavn, i lige Tilfælde haver at holde sig til Stadens Øvrighed om den fornødne Assistance. Hvorefter de Vedkommende sig alle-runderdanigst have at rette; Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residenz-Stad Kiøbenhavn den 10 Januarii 1781,

Under Vor Kongelige Haand og Signet,

Christian R.

(L. S.)

O. Thott, Luxdorph, P. Aagaard

Jon(s)